

رابطه بین بیمه زندگی و رشد اقتصادی کشور

فیروزه عزیزی و فاطمه پاسبان

دانشجویان دکترای اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه

امروزه صنعت بیمه یکی از عمده‌ترین نهادهای اقتصادی محسوب می‌شود. بیمه از یک سو، نهادی مالی است که در تقویت بنیه اقتصادی جامعه نقش اساسی دارد و از دیگر سو، با ایجاد امنیت و اطمینان، زمینه گسترش فعالیت‌های تولیدی و خدماتی را فراهم می‌سازد. در این میان بیمه زندگی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا در بیمه‌های زندگی، طول مدت بیمه اغلب از یک سال بیشتر است و حتی در مواقعی تمام مدت عمر بیمه‌گذار را شامل می‌شود. از این رو می‌توان گفت که بیمه زندگی جنبه پس‌انداز دارد و سرمایه درخور توجهی برای سرمایه‌گذاری فراهم می‌سازد که این امر خود اثر مثبتی بر تولید و رشد اقتصادی خواهد داشت؛ رشد اقتصادی نیز با افزایش درآمد، زمینه‌های گسترش بیمه زندگی را فراهم می‌سازد. بر این اساس، تعیین رابطه متقابل بین بیمه زندگی و رشد اقتصادی کشور حایز اهمیت است. مطالعه حاضر، افزون بر پرداختن به این موضوع، به بررسی تعیین جایگاه بیمه زندگی در صنعت بیمه و اقتصاد کشور، سهم حق بیمه زندگی در کل حق بیمه و نسبت به تولید ناخالص داخلی و سرانه حق بیمه زندگی، می‌پردازد. هم‌چنین، با استفاده از آمار مربوط به دیگر کشورها، هم توسعه‌یافته و هم در حال توسعه، مقایسه‌ای انجام خواهد شد.

۱. بیمه زندگی و انواع آن

تعریف بیمه زندگی: بیمه زندگی قراردادی دو سویه است که به موجب آن یکی از طرفین تعهد می‌کند که در ازای دریافت وجه یا وجوهی از طرف دیگر سرمایه‌ای را

یکجا یا به اقساط در صورت زندگی یا فوت شخص معینی پردازد. فوت شخص یا حیات شخص در یک زمان معین^۱، خطری است که در این نوع بیمه تضمین می‌شود. به طور کلی بیمه زندگی، این نیازها را بر طرف می‌سازد: تأمین خطرهای ناشی از فوت؛ تأمین مستمری دوران بازنشستگی؛ تأمین خطر از کارافتادگی؛ و تأمین پس‌انداز و تشکیل سرمایه.

انواع بیمه زندگی: بیمه زندگی به انواع گوناگون تقسیم می‌شود که می‌توان آن‌ها را به سه گروه متمایز تقسیم کرد: ۱. بیمه‌های حیات. در این گروه، پرداخت بیمه‌گر موقوف به منقضی شدن مدت بیمه شده است. به این نوع بیمه، بیمه سرمایه نیز گفته می‌شود. در صورت زنده بودن بیمه شده در پایان مدت بیمه، سرمایه به وی پرداخت می‌شود؛ ۲. بیمه‌های فوت. در این گروه، پرداخت بیمه‌گر منحصراً در صورت فوت بیمه شده در طول مدت بیمه انجام خواهد شد؛ ۳. بیمه‌های مختلط. این گروه، از ترکیب بیمه‌های فوت و بیمه‌های حیات تشکیل یافته است.^۲

برای ارزیابی جایگاه بیمه زندگی در اقتصاد کشور و بررسی میزان رشد آن، تنها استناد به آمار و ارقام داخلی و مقایسه آن با سال‌های گذشته کافی نیست بلکه لازم است بررسی شود که صنعت بیمه ایران در قیاس با صنعت بیمه جهان و در مقایسه با دیگر کشورها در چه موقعیتی قرار دارد و در مجموع روند حرکتی آن به کدام سوست. براین اساس در این بخش، بیمه زندگی در ایران با سایر کشورها مقایسه و از دو شاخص استفاده شده است: ۱. میزان حق بیمه زندگی و سهم آن در کل حق بیمه و سهم از بازار جهانی؛ و ۲. میزان حق بیمه سرانه زندگی و نسبت حق بیمه زندگی به تولید ناخالص داخلی. در راه مقایسه، از آمار برخی از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه استفاده شده است. از آنجا که ایران در زمره کشورهای در حال توسعه قرار دارد، بدیهی است که در انتخاب کشورها، مشابهت آن‌ها با اقتصاد ایران لحاظ شده است.

الف) میزان حق بیمه زندگی و سهم آن در کل حق بیمه و سهم از بازار جهانی

جدول شماره ۱ بیان‌گر آن است که کشور ژاپن در سال‌های مورد بررسی از نظر میزان حق بیمه زندگی در مقام نخست قرار دارد. پس از این کشور، امریکا دوم و فرانسه (سال ۱۹۹۵) و انگلستان (سال‌های ۱۹۹۳ و ۱۹۹۴) مشترکاً سوم بوده‌اند. در این میان ایران

۱. محمدولی جوهریان، بیمه عمر. شرکت سهامی بیمه ایران، چاپ اول، تهران: ۱۳۷۳، ص. ۶۳.

۲. همان، ص.ص. ۶۸-۶۹.

در سال ۱۹۹۳ (۱۳۷۲) در ردیف ۷۳، در سال ۱۹۹۴ در ردیف ۶۲ و در سال ۱۹۹۵ در ردیف ۶۱ قرار داشته است. ایران از نظر میزان حق بیمه زندگی در بین ۱۶ کشور در حال توسعه مورد نظر، به ترتیب در سال‌های ۱۹۹۳ و ۱۹۹۴، پانزدهم و در سال ۱۹۹۵ سیزدهم بوده است.

در زمینه سهم از بازار جهانی حق بیمه زندگی، ژاپن در سال ۱۹۹۵ نیز با ۴۱/۲۸ درصد رتبه اول را در جهان داراست و کشورهای امریکا (با ۲۱/۹۳ درصد) و فرانسه (با ۶/۷۳ درصد) به ترتیب دوم و سوم هستند. در مورد ایران، در هر سه سال به دلیل ناچیز بودن حق بیمه زندگی، رقم نزدیک به صفر بوده است. از سوی دیگر مشاهده می‌شود که در سال ۱۹۹۵ در کشورهای توسعه یافته مورد نظر، دامنه سهم حق بیمه زندگی از کل حق بیمه بین ۳۷ درصد (ایتالیا) تا ۸۰ درصد (ژاپن) در نوسان بوده به طوری که میانگین آن‌ها ۴۸/۷ درصد است. این درحالی است که در کشورهای در حال توسعه مورد بررسی، دامنه سهم حق بیمه زندگی از کل حق بیمه بین ۲/۵ درصد (ونزوئلا) تا ۷۷/۹ درصد (کره جنوبی) در نوسان بوده است. میانگین این سهم برای کشورهای فوق ۳۴/۶ درصد است. در سال مورد نظر این سهم در کشور ما ۶/۹ درصد است که از میانگین آن در کشورهای در حال توسعه مورد نظر نیز بسیار کمتر است. ارقام بیانگر این واقعیت است که به طور متوسط بیمه‌های زندگی در کشورهای توسعه یافته سهم عمده تری از حق بیمه‌ها را تشکیل می‌دهند درحالی که در ایران - یکی از کشورهای در حال توسعه - این سهم بسیار اندک و ناچیز است. این درحالی است که در برخی از کشورهای در حال توسعه مانند کره جنوبی (۷۷/۹ درصد)، هند (۷۰ درصد)، هنگ‌کنگ (۶۰/۹ درصد)، سنگاپور (۶۷/۲ درصد) و مالزی (۴۹/۳ درصد)، دست‌کم نیمی از حق بیمه‌ها را بیمه‌های زندگی تشکیل می‌دهند. ناچیز بودن این سهم در ایران در مقایسه با دیگر کشورهای در حال توسعه بیانگر وجود موانع و مشکلاتی در راه گسترش بیمه زندگی در کشور است که بررسی دلایل آن به مطالعه جداگانه‌ای نیاز دارد.

ب) میزان حق بیمه سرانه زندگی و نسبت حق بیمه زندگی به تولید ناخالص داخلی از بررسی میزان حق بیمه زندگی در ایران در دوره مورد مطالعه، می‌توان به این نتیجه دست یافت که ظرفیت‌های بدون استفاده‌ای در این زمینه وجود دارد. افزون بر این، بررسی حق بیمه سرانه در ایران و مقایسه آن با سایر کشورها تصویر روشن تری از بازار بیمه ایران به دست می‌دهد. به طور کلی توزیع حق بیمه زندگی به جمعیت کشور یکی از

شاخص‌های مهم در مطالعه بازار بیمه است.

در سال ۱۹۹۵، بالاترین حق بیمه سرانه زندگی مربوط به ژاپن با $۴۰۷۵/۸$ دلار بوده و پس از آن به ترتیب کشورهای سوئیس (با ۲۸۹۴ دلار) و فرانسه (با $۱۴۳۴/۵$ دلار) قرار داشته‌اند، در حالی که در همین سال رقم حق بیمه سرانه زندگی کشور ما $۰/۵$ دلار بوده که حتی در مقایسه با کشورهای همتراز نیز پایین‌ترین مقدار بوده است (جدول شماره ۲). نکته جالب توجه دیگر این است که در سال‌های ۱۹۹۳ و ۱۹۹۴ حق بیمه سرانه زندگی کشور $۰/۳$ دلار بوده که باز هم در بین کشورهای مورد مطالعه، در پایین‌ترین حد بوده است. این امر تأیید مجددی است بر این واقعیت که بیمه زندگی در صنعت بیمه کشور جایگاه واقعی خود را نیافته است. افزون بر این، نسبت حق بیمه زندگی به تولید ناخالص داخلی شاخص دیگری برای ارزیابی اهمیت بیمه زندگی در اقتصاد کشور است. درجه رشد و توسعه بیمه زندگی با همین معیار قابل سنجش است. از آنجا که هر دو عامل به پول داخلی محاسبه می‌شوند، این شاخص از اعتبار و دقت بیشتری برخوردار است. هرچه قدر این شاخص افزایش یابد، بیانگر توسعه بیمه زندگی در اقتصاد کشور است.

بر اساس اطلاعات جدول شماره ۳، میانگین نسبت حق بیمه زندگی به تولید ناخالص داخلی در بین کشورهای توسعه یافته مورد نظر در سال ۱۹۹۵ میلادی $۳/۹۸$ درصد بوده است. این رقم در کشورهای در حال توسعه مورد مطالعه، $۱/۳۶$ درصد است. مقایسه میانگین‌ها حاکی از آن است که این نسبت در کشورهای پیشرفته ۳ برابر کشورهای در حال توسعه است. به سخن دیگر می‌توان با مقایسه این رقم به اهمیت بیمه‌های زندگی در اقتصاد کشورهای توسعه یافته پی برد.

در این گروه از کشورها در سال مورد نظر، آفریقای جنوبی^۱ با $۱۲/۳۷$ دلار، کره جنوبی با $۱۰/۲۵$ و ژاپن با $۱۰/۲۴$ دلار به ترتیب مقام‌های اول تا سوم را در جهان داشته‌اند. این رقم در مورد ایران $۰/۰۳$ است که در بین ۳۲ کشور مورد بررسی، رتبه ۲۱ را دارد که این مسئله سهم بسیار اندک بیمه زندگی کشور در تولید ناخالص داخلی را نشان می‌دهد.

به طور کلی مقایسه سطح حق بیمه زندگی کشور و نسبت آن به GDP با سایر

۱. این کشور در بین ۱۶ کشور در حال توسعه منتخب قرار ندارد. در رده‌بندی مجله زیگما (شماره ۴، ۱۹۹۷) مقام اول از آن آفریقای جنوبی است.

جدول ۱. میزان حق بیمه زندگی و غیرزندگی تعدادی از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه

(۱۹۹۳-۱۹۹۵)

سال ۱۹۹۳										
کشورها	بیمه‌زندگی (میلیون دلار)	رتبه جهانی	سه‌م‌ازکل حق بیمه	سه‌م‌ازبازار جهانی	درصد تغییر درمقایسه با سال ۹۲	بیمه غیرزندگی	رتبه جهانی	سه‌م‌ازکل حق بیمه	سه‌م‌ازبازار جهانی	درصد تغییر درمقایسه با سال ۹۲
پیشرفته										
آمریکا	۲۲۵۶۲۱	۲	۴۱/۷	۲۲/۳۲	۷/۹	۳۲۸۸۹۲	۱	۵۸/۳	۴۱/۵۲	۳/۱
کانادا	۱۶۵۵۱	۷	۴۶/۴	۱/۶۴	۳/۱	۱۹۰۹۶	۷	۵۳/۶	۲/۴۱	۴/۲
ژاپن	۴۳۰۵۵۲	۱	۷۸/۷	۴۲/۶۱	۵/۲	۱۱۶۸۰۷	۲	۲۱/۳	۱۴/۷۴	۵/۴
فرانسه	۵۷۲۵۲	۴	۶۰/۳	۵/۶۷	۲۰/۹	۳۷۷۰۶	۵	۲۹/۷	۴/۷۶	۳/۷
انگلیس	۷۱۲۶۳	۳	۶۴/۳	۷/۰۵	۷/۱	۳۹۵۷۰	۴	۳۵/۷	۴/۹۹	۸
آلمان	۴۵۸۹۸	۵	۳۹/۵	۴/۵۴	۶/۸	۷۰۱۷۷	۳	۶۰/۵	۸/۸۶	۶/۱
سوئیس	۱۲۸۱۷	۹	۵۹/۶	۱/۲۷	۷/۸	۸۶۷۳	۱۱	۴۰/۴	۱/۰۹	۰/۳
هلند	۱۳۷۳۱	۸	۵۱/۶	۱/۳۶	-۱/۲	۱۲۹۰۲	۹	۴۸/۴	۱/۶۲	۵/۷
ایتالیا	۹۶۱۰	۱۲	۲۰/۱	-۱/۹۵	۱۵/۷	۲۲۳۱۱	۶	۶۹/۹	۲/۸۲	۲/۳
اسپانیا	۶۸۸۴	۱۴	۳۳/۹	-۱/۶۸	۳/۱	۱۴۰۷۲	۸	۶۷/۱	۱/۷۸	۵
فنلاند	۳۸۷۳	۱۷	۶۶/۷	-۱/۳۸	۴/۵	۱۹۱۴	۲۶	۳۲/۳	-۱/۳۴	-۲
بلژیک	۳۹۳۱	۱۶	۳۵/۸	-۱/۳۹	۸/۹	۷۰۳۷	۱۳	۶۴/۲	-۱/۸۹	۱/۱
سوئد	۶۰۴۲	۱۵	۵۶/۸	-۱/۶	۱۲/۱	۴۵۹۲	۱۶	۳۲/۲	-۱/۵۸	-۶/۱
دانمارک	۲۶۳۰	۱۸	۵۱/۲	-۱/۲۶	۲۰/۷	۳۴۵۸	۲۰	۴۸/۸	-۱/۴۴	۲/۲
استرالیا	۳۴۴۸	۱۹	۳۴/۵	-۱/۳۴	۲۳/۸	۶۵۵۲	۱۴	۶۵/۵	-۱/۸۲	۲/۳
نروژ	۲۲۱۵	۲۲	۳۹/۷	-۱/۲۲	-۲	۳۲۶۷	۲۱	۶۰/۳	-۱/۴۲	۴
در حال توسعه										
کره جنوبی	۲۹۸۳۸	۶	۷۸	۲/۹۵	۱/۳	۸۴۱۱	۱۲	۲۲	۱/۰۶	۱۱/۹
هند	۳۱۹۳	۲۰	۶۸/۶	-۱/۳۲	۱۴/۶	۱۴۵۹	۳۰	۳۱/۴	-۱/۱۸	۱۰/۳
هنگ‌کنگ	۱۹۹۵	۲۴	۵۴/۵	-۱/۲	۹/۳	۱۶۶۵	۲۹	۴۵/۵	-۱/۲۱	۸/۳
سنگاپور	۱۲۸۱	۲۸	۶۲/۷	-۱/۲۳	۱۸/۲	۷۶۱	۳۹	۳۷/۳	-۱/۱	۱۳/۵
چین	۱۶۵۷	۲۶	۳۰/۹	-۱/۱۶	۱۲/۹	۳۷۰۰	۱۸	۶۹/۱	-۱/۴۷	۱۱/۷
مالزی	۱۱۴۹	۳۰	۴۸/۵	-۱/۱۱	۱۷/۴	۱۲۲۰	۳۴	۵۱/۵	-۱/۱۵	۴/۸
اندونزی	۵۰۹	۳۶	۳۴/۷	-۱/۰۵	۲۶/۳	۹۵۶	۳۶	۶۵/۳	-۱/۱۲	۴/۸
پاکستان	۱۸۲	۳۳	۴۲/۸	-۱/۰۲	۲۴۴	۲۴۴	۵۵	۵۷/۲	-۱/۰۳	۱۴/۵
ترکیه	۲۳۶	۴۰	۱۴/۷	-۱/۰۲	۶/۲	۱۳۰۷	۳۳	۸۵/۳	-۱/۱۷	۳/۱
ایران	۱۸	۷۳	۶/۶	۰	۲	۲۱۳	۵۸	۹۲/۴	-۱/۰۳	۴۲/۱
عربستان	۱۵	۷۵	۲/۵	۰	۵۷۹	۱۴/۸	۴۴	۹۷/۵	-۱/۰۷	۱۴/۷
کویت	۲۲	۶۵	۱۱/۷	۰	۱۶۴	۲۰/۸	۶۵	۸۸/۳	-۱/۰۲	۱۶/۷
برزیل	۵۷۳	۳۵	۱۰/۳	-۱/۰۶	۴۹۸۹	-۱۵/۱	۱۵	۸۹/۷	-۱/۶۳	۴/۶
مکزیک	۱۹۴۳	۲۵	۲۲/۷	-۱/۱۹	۲۸۳۰	۶/۲	۱۷	۶۶/۳	-۱/۴۸	۸/۵
آرژانتین	۶۷۳	۳۴	۱۷/۱	-۱/۰۷	۲۲۶۶	۱۲/۱	۲۲	۸۲/۹	-۱/۴۱	-۳/۹
ونزوئلا	۶۵	۵۳	۳/۳	-۱/۰۱	۱۴۵۵	۳	۳۱	۹۵/۷	-۱/۱۸	۱۰/۳

سال ۱۹۹۴										
کشورها	بیمه‌رندگی (میلیون دلار)	رتبه جهانی	سهمازکل حق بیمه	سهمازبازار جهانی	درصد تغییر در مقایسه با سال ۹۳	بیمه غیررندگی	رتبه جهانی	سهمازکل حق بیمه	سهمازبازار جهانی	درصد تغییر در مقایسه با سال ۹۳
پیشرفته										
آمریکا	۲۵۱۴۱۹	۲	۴۲/۳	۲۲/۴۲	۲/۱	۳۴۲۷۷۶	۱	۵۷/۷	۴۰/۴۹	-۰/۹
کانادا	۱۶۶۸۷	۷	۴۸/۹	۱/۴۹	۶/۵	۱۷۴۶۱	۷	۵۱/۱	۲/۰۶	-۳/۴
ژاپن	۴۷۷۰۱۶	۱	۷۸/۷	۴۲/۵۵	۱/۷	۱۲۸۹۹۹	۲	۳۱/۳	۱۵/۲۴	۱/۳
فرانسه	۶۹۷۴۱	۴	۶۳/۱	۶/۲۲	۱۷/۵	۴۰۷۲۴	۵	۲۶/۹	۴/۸۱	-۴
انگلیس	۷۴۷۸۶	۳	۶۴	۶/۶۷	-۵/۱	۴۲۱۴۴	۳	۲۶	۴/۹۸	۱/۱
آلمان	۵۱۴۰۰	۵	۴۰	۴/۵۸	۶/۹	۷۰۷۵۸	۳	۶۰	۹/۱	۴/۵
سوئیس	۱۵۴۱۹	۸	۶۱/۵	۱/۳۸	۱۰/۵	۹۶۵۱	۱۳	۲۸/۵	۱/۱۴	۲/۲
هلند	۱۵۰۹۲	۹	۵۱/۳	۱/۳۵	۴/۸	۱۴۳۲۹	۸	۳۸/۷	۱/۶۹	۹/۲
ایتالیا	۱۱۵۵۱	۱۱	۳۲/۹	۱/۰۳	۱۸/۲	۲۲۸۱۹	۶	۶۶/۴	۲/۷	-۰/۷
اسپانیا	۱۰۷۵۳	۱۳	۴۳/۶	۰/۹۶	۵۷/۴	۱۳۸۹۲	۹	۵۶/۴	۱/۶۴	۲/۱
فنلاند	۴۵۲۷	۱۷	۶۶	۰/۴	۶/۷	۲۳۳۳	۲۶	۲۴	-۰/۳۸	۱۰/۳
بلژیک	۴۷۸۴	۱۶	۴۳/۵	-۰/۴۳	۱۵/۵	۶۲۰۹	۱۵	۵۶/۵	-۰/۷۳	-۲/۱
سوئد	۵۹۷۲	۱۵	۵۴/۹	-۰/۵۳	-۴/۲	۴۹۱۰	۱۶	۴۵/۱	-۰/۵۸	۳/۷
دانمارک	۳۶۸۸	۱۸	۴۹/۵	-۰/۳۳	-۲/۳	۳۷۶۴	۲۰	۵۰/۵	-۰/۴۴	۳/۱
استرالیا	۳۵۶۳	۲۰	۳۳/۷	۰/۳۲	-۱/۵	۶۹۹۶	۱۴	۶۶/۳	-۰/۸۳	۲/۷
نروژ	۲۷۲۶	۲۱	۴۴/۳	-۰/۲۴	۲۱/۱	۳۴۴۱	۲۱	۵۵/۷	-۰/۴۱	-۰/۳
در حال توسعه										
کره جنوبی	۳۴۷۶۶	۶	۷۶/۹	۳/۱	۸/۶	۱۰۴۱۵	۱۱	۲۳/۱	۱/۲۳	۱۵/۴
هند	۳۶۷۲	۱۹	۶۹/۹	-۰/۳۳	۷/۵	۱۵۷۸	۳۲	۳۰/۱	-۰/۱۹	۱/۱
هنگ‌کنگ	۲۵۲۰	۲۲	۴۹/۵	-۰/۲۲	۱۶/۲	۲۵۵۴	۲۴	۵۰/۵	۰/۳	۴۱
سنگاپور	۱۶۶۸	۲۷	۶۴/۶	-۰/۱۵	۱۹/۴	۹۱۵	۳۰	۳۵/۴	-۰/۱۱	۱۰/۲
چین	۱۵۸۶	۲۹	۳۲/۳	-۰/۱۴	۱۱/۳	۲۳۳۲	۲۲	۶۷/۷	-۰/۳۹	-۰/۷
مالزی	۱۳۹۹	۳۲	۴۹/۴	-۰/۱۲	۱۹/۱	۱۴۴۵	۳۳	۵۰/۶	-۰/۱۷	۱۳/۳
اندونزی	۷۵۲	۳۷	۳۸/۱	-۰/۰۷	۴۱	۱۲۱۹	۳۶	۶۱/۹	-۰/۱۴	۳/۱۸
پاکستان	۱۸۴	۴۳	۴۲/۷	-۰/۰۲	-۲/۷	۳۴۷	۵۵	۵۷/۳	-۰/۰۳	۵/۸
ترکیه	۱۳۰	۴۸	۱۲/۲	-۰/۰۱	-۲۴/۴	۹۴۲	۳۹	۸۷/۸	-۰/۱۱	-۵/۹
ایران	۲۲	۶۲	۷/۶	۰	۱۸/۷	۲۷۲	۵۲	۹۲/۴	-۰/۰۳	۲/۲
عربستان	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
کویت	۲۳	۶۱	۱۰/۸	-۰/۱۲	۰/۸	۱۸۵	۶۱	۸۹/۲	-۰/۰۲	۹/۷
برزیل	۱۴۸۵	۳۱	۱۲/۵	-۰/۱۹	۱۵۲/۸	۱۰۳۸۴	۱۲	۸۷/۵	۱/۲۳	۱۰/۳
مکزیک	۲۱۲۱	۲۴	۳۴/۹	-۰/۰۸	۱۰/۶	۳۹۶۱	۱۸	۶۵/۱	۰/۴۷	۴/۷
آرژانتین	۹۲۷	۳۵	۱۹/۴	۰	۳۳/۷	۳۸۰	۱۹	۸۰/۶	۰/۴۶	۱۴/۴
ونزوئلا	۳۵	۵۷	۳	۰	-۴۵/۱	۱۱۱۴	۳۷	۹۷	-۰/۱۳	-۲۲/۱

ادامه جدول ۱

سال ۱۹۹۵

کشورها	بیمه‌زدگی (میلیون دلار)	رتبه جهانی	سهمازکل حق بیمه	سهماز بازار جهانی	درصد تغییر در مقایسه با سال ۹۴	بیمه تغییر زندگی	رتبه جهانی	سهمازکل حق بیمه	سهماز بازار جهانی	درصد تغییر در مقایسه با سال ۹۴	درصد تغییر در مقایسه با سال ۹۴
پیشرفته											
امریکا	۲۶۴۵۰۹	۲	۴۲/۴	۲۱/۳۹	۱/۱	۳۵۹۴۶۶	۱	۵۷/۶	۳۹/۶۵	۱/۳	
کانادا	۱۶۳۴۸	۱۰	۴۴	۱/۳۲	۰/۶	۲۰۸۲۱	۷	۵۶	۲/۳	۷/۶	
ژاپن	۵۱۰۴۴۸	۱	۸۰/۱	۴۱/۲۸	۵/۸	۱۲۶۸۰۸	۳	۱۹/۹	۱۳/۹۹	۳/۷	
فرانسه	۸۳۲۴۵	۳	۶۳/۲	۶/۷۲	۵/۷	۴۸۳۹۲	۵	۳۶/۸	۵/۳۴	۵/۶	
انگلیس	۷۲۶۷۴	۴	۵۶/۸	۵/۸۸	۰/۸	۵۵۲۴۰	۴	۴۳/۲	۶/۰۹	-۵/۵	
آلمان	۶۲۳۹۶	۵	۴۰/۲	۵/۰۴	۴/۴	۹۲۷۵۲	۳	۵۹/۸	۱۰/۲۳	۲/۹	
سوئیس	۲۰۳۷۴	۷	۶۴/۲	۱/۶۵	۱۲/۲	۱۹۳۵۷	۱۳	۳۵/۸	۱/۲۵	-۰/۱	
هلند	۱۸۷۶۰	۸	۵۳/۲	۱/۵۲	۷/۶	۱۶۵۱۴	۸	۴۶/۸	۱/۸۲	۳	
ایتالیا	۱۴۳۶۰	۱۲	۳۷	۱/۱۵	۱۸/۵	۲۴۳۰۶	۶	۶۳	۲/۶۸	۲/۲	
اسپانیا	۱۱۰۶۸	۱۳	۴۱	۰/۹	-۸/۵	۱۵۸۹۹	۹	۵۹	۱/۷۵	۱/۶	
فنلاند	۶۷۹۶	۱۵	۷۳/۵	-/۵۵	۳۴/۵	۳۴۴۹	۲۹	۲۶/۵	-/۲۷	-۱/۸	
بلژیک	۶۱۶۶	۱۶	۴۵/۶	۰/۵	۱۲	۷۲۵۳	۱۵	۵۴/۴	۰/۸۱	۲/۸	
سوئد	۵۵۶۸	۱۷	۵۱	-/۴۵	-۱۵/۹	۵۳۶۰	۱۶	۴۹	۰/۵۹	-۰/۸	
دانمارک	۴۶۴۰	۱۸	۵۱	۰/۳۸	۸/۶	۴۴۶۳	۱۹	۴۹	۰/۴۹	۲/۸	
استرالیا	۴۶۲۱	۱۹	۳۶/۱	-/۳۷	۱۱/۹	۸۱۹۲	۱۴	۶۳/۹	۰/۹	۱/۱	
نروژ	۳۰۰۸	۲۳	۴۴/۳	-/۲۴	-۳/۷	۳۷۸۲	۲۱	۵۵/۷	۰/۴۲	-۲/۴	
در حال توسعه											
کره جنوبی	۴۶۷۲۸	۶	۷۷/۹	۳/۷۸	۲۲/۵	۱۳۲۵۱	۱۰	۲۲/۱	۱/۴۶	۲۲/۸	
هند	۴۲۱۹	۲۰	۷۰	-/۳۴	۱۱/۹	۱۸۰۷	۲۳	۳۰	۰/۲	۱۰/۹	
هنگ کنگ	۳۰۶۷	۲۲	۶۰/۹	-/۲۵	۱۲/۱	۱۹۷۰	۳۱	۳۹/۱	۰/۲۲	-۵/۴	
سنگاپور	۲۴۷۰	۲۵	۶۷/۲	۰/۳	۱۴/۶	۱۲۰۸	۳۸	۲۳/۸	۰/۱۳	۸/۴	
چین	۲۳۲۵	۲۷	۳۱/۶	-/۱۹	۲/۵	۵۰۴۳	۱۷	۶۸/۴	۰/۵۶	۸/۱	
مالزی	۱۸۰۰	۳۲	۴۹/۳	-/۱۵	۱۷/۱	۱۸۵۱	۳۲	۵۰/۷	۰/۳	۱۱/۷	
اندونزی	۹۳۴	۳۷	۳۸/۸	۰/۰۷	۱۶/۶	۱۴۵۶	۳۵	۶۱/۳	۰/۱۶	۱۳/۶	
پاکستان	۲۰۷	۴۴	۴۳/۳	۰/۰۲	۳/۷	۲۷۱	۵۶	۵۶/۷	۰/۰۳	۲/۷	
ترکیه	۱۷۸	۴۵	۱۳	۰/۰۱	۹/۴	۱۱۹۸	۳۹	۸۷	۰/۱۳	۱/۶	
ایران	۳۵	۶۱	۶/۹	۰	۵/۳	۴۷۲	۵۲	۹۳/۱	۰/۰۵	۱۵/۷	
عربستان	۲۶	۶۶	۳/۷	۰	۶/۴	۶۸۶	۴۶	۹۶/۳	۰/۰۸	۰/۶	
کویت	۲۴	۶۸	۱۲/۵	۰	-۳/۱	۱۶۴	۶۸	۸۷/۵	۰/۰۲	۰/۱	
برزیل	۲۴۱۲	۲۶	۱۷/۲	۰/۲	۵۷/۳	۱۱۶۳۲	۱۲	۸۲/۸	۱/۲۸	۹/۷	
مکزیک	۱۲۵۵	۳۴	۳۳/۸	۰/۱	-۱۶/۷	۲۴۵۴	۲۸	۶۶/۳	۰/۲۷	-۱۲/۷	
آرژانتین	۱۲۳۵	۳۵	۲۵/۱	۰/۱	۵/۸	۲۶۸۵	۳۲	۷۴/۹	۰/۴۱	-۹	
نروژ	۳۳	۶۲	۲/۵	۰	-۲۹/۱	۱۲۹۹	۳۷	۹۷/۵	۰/۱۴	-۱۳/۳	

جدول ۲. حق بیمه سرانه کل، زندگی، غیرزندگی در تعدادی از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه (۱۹۹۳-۱۹۹۵)

۱۹۹۵				۱۹۹۴				۱۹۹۳				کشورها
رتبه جهانی	زندگی	غیرزندگی	کل	رتبه جهانی	زندگی	غیرزندگی	کل	رتبه جهانی	زندگی	غیرزندگی	کل	
پیشرفته												
۳	۱۰۰۰۵۶	۱۳۶۶۶	۲۲۷۲/۳	۲	۹۴۶/۶	۱۳۱۵/۱	۲۲۷۹/۷	۲	۹۱۴/۷	۱۲۷۶/۸	۲۱۹۱/۵	امریکا
۱۷	۵۵۲/۱	۷۰۲/۲	۱۲۵۵/۳	۱۶	۵۷۰/۵	۵۹۷	۱۱۶۷/۵	۱۲	۵۷۵/۷	۶۶۴/۲	۱۲۲۹/۹	کانادا
۱	۴۰۷۵/۸	۱۰۱۲/۵	۵۰۸۸/۳	۱	۳۸۱۷/۳	۱۰۳۲/۳	۴۸۴۹/۷	۱	۳۴۵۷/۱	۹۳۷/۹	۴۲۹۵/۱	ژاپن
۵	۱۴۳۴/۵	۸۳۳/۹	۲۲۶۸/۴	۶	۱۲۰۴/۷	۷۰۳/۵	۱۹۰۸/۲	۶	۹۹۲/۹	۶۵۳/۹	۱۶۴۶/۹	فرانسه
۱۰	۱۰۷۸/۷	۶۱۵/۵	۱۶۹۴/۲	۴	۱۲۸۰/۶	۷۲۱/۶	۲۰۰۲/۲	۴	۱۲۳۰/۴	۶۸۲/۲	۱۹۱۳/۵	انگلیس
۶	۷۶۳/۱	۱۱۳۶/۱	۱۸۹۹/۲	۸	۶۲۱/۴	۹۴۶/۵	۱۵۷۷/۹	۸	۱۶۵/۳	۸۴۶/۴	۱۴۲۹/۷	آلمان
۲	۲۸۹۴	۱۶۱۳/۲	۴۵۰۷/۲	۲	۲۲۰۵/۹	۱۳۸۰/۷	۳۵۸۶/۶	۲	۱۸۴۶/۸	۱۲۴۹/۷	۳۰۹۶/۵	سوئیس
۴	۱۲۱۴/۳	۱۰۶۸/۹	۲۲۸۳/۲	۵	۵۸۱/۳	۹۳۱/۷	۱۹۱۲/۹	۵	۸۹۷/۵	۸۴۳/۳	۱۷۴۰/۷	هلند
۲۶	۲۴۹/۳	۴۲۵	۶۷۴/۴	۲۶	۲۰۲	۳۹۹	۶۰۱	۲۴	۱۶۸/۴	۳۹۰/۹	۵۵۹/۳	ایتالیا
۲۴	۲۸۲/۴	۴۰۵/۷	۶۸۸/۱	۲۴	۲۷۴/۷	۳۵۴/۹	۶۲۹/۷	۲۶	۱۷۵/۹	۳۵۹/۵	۵۲۵/۴	اسپانیا
۷	۱۳۳۰	۴۷۹/۲	۱۸۰۹/۲	۱۱	۸۸۹/۴	۴۵۸/۳	۱۳۴۷/۷	۱۶	۷۵۵/۳	۲۷۶/۷	۱۱۲۲	فنلاند
۱۶	۶۰۸/۷	۶۹۵/۸	۱۳۰۴/۵	۱۷	۴۷۳/۷	۶۱۴/۸	۱۰۸۸/۵	۱۷	۳۹۰/۱	۷۰۰/۲	۱۰۹۰/۳	بلژیک
۱۸	۶۳۰/۶	۶۰۷/۱	۱۲۳۷/۷	۱۴	۶۷۹/۴	۵۵۸/۶	۱۲۲۸	۱۳	۶۹۰/۶	۵۲۴/۹	۱۲۱۵/۵	سوئد
۹	۸۸۷/۱	۸۵۳/۳	۱۷۴۰/۴	۹	۷۰۹/۳	۷۲۳/۹	۱۴۳۳/۳	۹	۶۹۹/۳	۶۶۶/۳	۱۳۶۵/۶	دانمارک
۱۱	۵۷۵/۴	۱۰۱۹/۹	۱۵۹۵/۳	۱۲	۴۳۹/۸	۸۴۶/۷	۱۴۰۳/۵	۱۱	۴۳۱/۶	۸۲۰	۱۲۵۱/۶	استرالیا
۱۲	۶۸۹/۸	۸۶۷/۴	۱۵۵۷/۲	۱۰	۶۳۰/۵	۷۹۳/۸	۱۴۳۳/۳	۱۰	۵۱۴	۷۸۱/۳	۱۲۹۵/۲	نروژ
در حال توسعه												
۱۵	۱۰۴۲/۱	۲۹۵/۵	۱۳۳۷/۶	۱۹	۷۸۳/۱	۲۳۴/۳	۱۰۱۶/۵	۱۹	۶۷۷/۲	۱۹۰/۹	۸۶۸/۱	کره جنوبی
۷۴	۴/۵	۱/۹	۶/۴	۶۵	۴	۱/۷	۵/۷	۷۴	۳/۵	۱/۶	۵/۲	هند
۲۲	۴۹۵/۵	۳۱۸/۳	۸۱۳/۸	۲۱	۴۰۹/۴	۴۱۷/۹	۸۲۷/۳	۲۳	۳۲۲/۵	۲۷۷/۶	۶۱۰/۱	هنگ کنگ
۲۰	۸۲۶/۱	۳۶۴/۷	۱۱۹۰/۸	۲۰	۵۶۹/۳	۳۱۲/۲	۸۸۱/۵	۲۲	۴۴۶/۴	۲۶۵/۲	۷۱۱/۷	سنگاپور
۷۶	۱/۹	۴/۲	۶/۱	۶۸	۱/۳	۳/۸	۴/۹	۷۵	۱/۴	۳/۱	۴/۵	چین
۲۳	۸۹/۳	۹۱/۹	۱۸۱/۲	۳۴	۷۱/۷	۷۳/۶	۱۴۵/۳	۳۶	۵۹/۷	۶۳/۴	۱۲۳/۱	مالزی
۶۷	۴/۸	۷/۵	۱۲/۳	۶۱	۳/۹	۶/۳	۱۰/۳	۷۱	۳/۷	۵/۱	۷/۷	اندونزی
۷۷	۱/۶	۲/۱	۳/۷	۶۹	۱/۵	۱/۹	۲/۴	۷۸	۱/۵	۲	۳/۵	پاکستان
۶۰	۲/۹	۱۹/۴	۲۲/۳	۵۷	۲/۱	۱۵/۴	۱۷/۵	۵۹	۳/۷	۲/۷	۲۵/۵	ترکیه
۷۲	۰/۵	۷	۷/۵	۶۷	۰/۳	۴/۶	۴/۹	۷۷	۰/۳	۳/۳	۳/۶	ایران
۵۲	۱/۵	۳۸/۳	۳۹/۸	—	—	—	—	۵۴	۰/۹	۳۳/۸	۳۴/۷	عربستان
۳۹	۱۲/۹	۹۷/۳	۱۱۱/۳	۳۶	۱۴/۹	۱۱۴/۲	۱۲۸/۱	۳۵	۱۵/۱	۱۱۴/۷	۱۲۹/۸	کویت
۴۳	۱۵/۵	۷۴/۶	۹۰/۱	۴۴	۹/۲	۶۴/۳	۷۳/۵	۵۳	۳/۶	۳/۳	۳۴/۲	برزیل
۵۳	۱۲/۲	۲۵/۹	۳۹/۱	۴۵	۲۳/۸	۴۲/۶	۶۵/۴	۴۵	۲۱/۳	۴۲	۶۳/۳	مکزیک
۳۶	۳۵/۵	۱۰۶	۱۴۱/۵	۳۵	۲۷/۴	۱۱۳/۸	۱۴۱/۳	۳۷	۱۹/۹	۹۶/۷	۱۱۶/۶	آرژانتین
۴۸	۱/۵	۶۰/۱	۶۱/۶	۴۷	۱/۷	۵۲/۶	۵۴/۳	۴۴	۳/۱	۷۰/۳	۷۲/۴	ونزوئلا

ماخذ: همان مأخذ جدول ۱.

جدول ۳. نسبت حق بیمه کل، زندگی و غیرزندگی به GDP (درصد)

۱۹۹۵				۱۹۹۴				۱۹۹۳				
رتبه جهانی	زندگی	غیرزندگی	کل	رتبه جهانی	زندگی	غیرزندگی	کل	رتبه جهانی	زندگی	غیرزندگی	کل	کشورها
پیشرفته												
۷	۳/۶۵	۴/۹۵	۸/۶	۱۰	۳/۶۳	۴/۹۵	۸/۵۷	۸	۳/۷۱	۵/۱۸	۸/۹	امریکا
۱۳	۳/۸۹	۳/۶۸	۶/۵۷	۱۸	۳/۰۴	۳/۱۸	۶/۲۲	۱۷	۳	۳/۴۶	۶/۴۶	کانادا
۳	۱۰/۲۴	۲/۵۴	۱۲/۷۸	۱	۱۰/۱	۲/۷۳	۱۲/۸۳	۱	۹/۹۴	۲/۷	۱۲/۶۴	ژاپن
۸	۵/۴۱	۳/۱۴	۸/۵۵	۱۲	۴/۹۱	۳/۸۷	۷/۷۸	۱۱	۴/۵۷	۳/۰۱	۷/۵۸	فرانسه
۵	۶/۵۸	۳/۷۵	۱۰/۳۳	۴	۷/۳۱	۴/۱۲	۱۱/۴۳	۴	۷/۵۴	۳/۱۹	۱۱/۷۳	انگلیس
۱۴	۳/۵۸	۳/۸۴	۶/۴۲	۱۶	۳/۸	۴/۲	۷	۱۵	۲/۶۶	۴/۰۷	۶/۷۳	آلمان
۴	۶/۷۱	۳/۷۴	۱۰/۴۵	۶	۵/۹۹	۳/۷۵	۹/۷۴	۶	۵/۵۲	۳/۷۴	۹/۲۶	سوئیس
۶	۴/۷۵	۴/۱۸	۸/۹۳	۷	۴/۵۱	۴/۲۹	۸/۸	۱۰	۴/۴۴	۴/۱۸	۸/۶۲	هلند
۳۰	۱/۴۲	۲/۴۱	۳/۸۳	۳۵	۱/۱۳	۲/۲۴	۳/۳۸	۳۴	۰/۹۷	۲/۲۵	۳/۲۱	ایتالیا
۲۲	۱/۹۸	۳/۸۴	۴/۸۲	۲۶	۲/۲۳	۲/۸۸	۵/۱	۲۵	۱/۴۴	۲/۹۴	۴/۳۸	اسپانیا
۱۱	۵/۴۴	۱/۹۶	۷/۴	۱۳	۴/۹۸	۳/۵۶	۷/۵۴	۱۴	۴/۵۶	۲/۲۸	۶/۸۴	فنلاند
۲۱	۳/۲۹	۲/۶۲	۴/۹۱	۲۳	۲/۳۸	۳/۰۹	۵/۴۸	۲۳	۱/۸۶	۳/۳۴	۵/۲	بلژیک
۲۳	۳/۴۳	۲/۳۴	۴/۷۷	۱۷	۳/۵۱	۳/۸۹	۶/۴	۱۹	۳/۳۶	۲/۴۸	۵/۷۴	سوئد
۱۸	۳/۶۸	۳/۵۷	۵/۲۵	۲۲	۲/۷۱	۲/۷۷	۵/۴۸	۲۲	۳/۷	۳/۵۷	۵/۳۶	دانمارک
۱۷	۱/۹۸	۳/۵۱	۵/۴۹	۱۹	۲/۱	۴/۱۲	۶/۲۲	۲۰	۱/۸۹	۳/۶	۵/۴۹	استرالیا
۲۵	۳/۰۶	۳/۵۹	۴/۶۵	۲۵	۲/۳۳	۲/۹۳	۵/۲۶	۲۱	۳/۱۴	۳/۲۶	۵/۴	نروژ
	۳/۹۴	—	—		۳/۹۸	—	—		۳/۹۸	—	—	متوسط
در حال توسعه												
۲	۱۰/۲۵	۳/۹۱	۱۳/۱۶	۳	۹/۱	۲/۷۳	۱۱/۸۳	۵	۹/۰۶	۲/۵۵	۱۱/۶۱	کره جنوبی
۴۹	۱/۴۱	۰/۶	۲/۰۱	۵۱	۱/۳۹	۰/۵۵	۱/۸۴	۵۱	۱/۲۲	۰/۵۶	۱/۷۸	هند
۳۳	۳/۱۴	۱/۳۷	۴/۵۱	۳۳	۱/۸۹	۱/۹۲	۳/۸۳	۳۲	۱/۸۲	۱/۵۲	۲/۳۴	هنگ کنگ
۳۹	۳/۹۵	۱/۳	۴/۲۵	۳۰	۳/۷۳	۱/۴۹	۴/۲۲	۳۷	۲/۳۳	۱/۳۸	۳/۷۱	سنگاپور
۶۶	۰/۳۷	۰/۸	۱/۱۷	۶۲	۰/۳۱	۰/۶۶	۰/۹۷	۶۶	۰/۳	۰/۶۸	۰/۹۸	چین
۲۸	۳/۱۱	۳/۱۷	۴/۳۸	۲۸	۳/۳	۳/۳۶	۴/۶۷	۲۸	۱/۷۸	۱/۸۹	۳/۶۸	مالزی
۶۲	۰/۵۴	۰/۸۶	۱/۴	۴۳	۰/۴۳	۰/۷	۱/۱۳	۶۴	۰/۳۵	۰/۶۶	۱/۰۱	اندونزی
۷۰	۰/۳۵	۰/۴۶	۰/۸۱	۶۴	۰/۳۶	۰/۴۸	۰/۸۴	۶۸	۰/۳۸	۰/۵۱	۰/۸۸	پاکستان
۶۹	۰/۱۱	۰/۷۳	۰/۸۴	۶۵	۰/۱	۰/۷۱	۰/۸۱	۶۰	۰/۱۹	۱/۱۱	۱/۳۱	ترکیه
۷۶	۰/۰۲	۰/۴۵	۰/۴۸	۶۹	۰/۰۳	۰/۳۷	۰/۴	۷۸	۰/۰۲	۰/۳۸	۰/۴	ایران
۷۵	۰/۰۲	۰/۵۵	۰/۵۷	—	—	—	—	۷۷	۰/۰۱	۰/۴۸	۰/۴۹	عربستان
۷۳	۰/۰۹	۰/۶۳	۰/۷۲	۶۳	۰/۰۹	۰/۷۶	۰/۸۵	۶۹	۰/۱	۰/۷۳	۰/۸۳	کویت
۴۷	۰/۳۵	۱/۶۹	۲/۰۴	۴۸	۰/۳۷	۱/۸۷	۲/۱۳	۶۲	۰/۱۲	۱/۰۶	۱/۱۸	برزیل
۶۱	۰/۱۵	۰/۹۸	۱/۴۸	۵۴	۰/۵۶	۱/۰۵	۱/۶۱	۵۵	۰/۵۳	۱/۰۶	۱/۶	مکزیک
۵۵	۰/۴۳	۱/۲۹	۱/۷۲	۵۳	۰/۳۳	۱/۳۸	۱/۷۱	۵۶	۰/۳۶	۱/۳۸	۱/۵۴	آرژانتین
۵۱	۰/۰۵	۱/۷۳	۱/۷۸	۵۷	۰/۰۴	۱/۲۵	۱/۲۹	۳۹	۰/۱۱	۳/۴۳	۲/۵۳	ونزوئلا
	۱/۳۶	—	—		۱/۳۳	—	—		۱/۲	—	—	متوسط

ماخذ: همان ماخذ جدول ۱.

کشورهای جهان نشان می‌دهد که بیمه زندگی به منزله پشتوانه‌ای برای فعالیت‌های اقتصادی کشور نتوانسته است نقش واقعی خود را ایفا کند، در حالی که در کشورهای در حال توسعه هم‌تراز با ایران مانند کره جنوبی، هند، هنگ کنگ، مالزی، اندونزی و ... بیمه زندگی در شتاب بخشیدن به روند توسعه اهمیت بسیاری داشته است.

۲. بررسی رابطه بین رشد اقتصادی و بیمه زندگی

به طور کلی رشد اقتصادی به افزایش کمی و مداوم تولید یا درآمد سرانه کشور اطلاق می‌شود. چهار عامل ۱. جمعیت، ۲. منابع طبیعی، ۳. سرمایه، و ۴. تکنولوژی، نقش اساسی در فراگرد رشد دارند که از این میان سرمایه یا منابع مالی نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند. فراهم کردن سرمایه به سرمایه‌گذاری نیاز دارد و سرمایه‌گذاری نیز از محل پس‌انداز انجام می‌گیرد. در این زمینه مؤسسات بیمه به صورت یکی از نهادهای بازار مالی در فراگرد ایجاد پس‌انداز و تجهیز سرمایه از اهمیت بسیار زیادی در اقتصاد برخوردارند.

بیمه زندگی در میان انواع رشته‌های بیمه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است زیرا ۱. با استفاده از ذخایر فنی شکل گرفته از بیمه‌های زندگی می‌توان در بخش‌های عمومی یا خصوصی سرمایه‌گذاری کرد، که به افزایش تولید منجر خواهد شد؛ و ۲. با گسترش بیمه زندگی به دلیل افزایش فعالیت‌های تولیدی، اشتغال افزایش می‌یابد. هم‌چنین از طریق ایجاد امنیت برای سرمایه‌گذاری، باعث افزایش فعالیت‌های تولیدی می‌شود و منبع درآمد مالیاتی نیز برای دولت محسوب می‌شود. بنابراین می‌توان گفت که رشد اقتصادی از یک سو زمینه‌های گسترش بیمه‌های زندگی را، از طریق افزایش درآمد، ایجاد می‌کند و از دیگر سو، گسترش بیمه‌های زندگی، از طریق تجهیز منابع مالی برای سرمایه‌گذاری، خود به رشد اقتصادی منجر می‌شود. برخی از مطالعات اخیر پژوهش‌گران، فرضیه وجود رابطه بین رشد اقتصادی و بیمه زندگی را در کشورهای مختلف تأیید می‌کنند.^۱

با توجه به این رابطه، مطالعه حاضر در صدد آن است که اول، وجود رابطه بین رشد اقتصادی و بیمه زندگی را بررسی کند؛ دوم، مشخص نماید که آیا این یک رابطه متقابل

1. J. Francois Gotveville, "The relationship between insurance, financial development and market structure in developing countries, *UNCTAD Review*, No, 3, Jan. 1992, pp53- 69.

است؛ و سوم، وجود رابطه را در کوتاه مدت و بلند مدت مشخص سازد. برای این منظور، در مطالعه حاضر با استفاده از داده های سال های ۱۳۳۸-۱۳۷۴ و روش های رگرسیون، آزمون گرنجر و آزمون همگرایی، وجود رابطه بین رشد اقتصادی، تولید ناخالص داخلی و حق بیمه زندگی، بررسی می شود. مدل مورد استفاده به شرح زیر است:

$$LPLI = C + BLPGDP + \Sigma t$$

که در آن: $LPLI$ = لگاریتم حق بیمه سرانه زندگی؛ C = عرض از مبدأ؛ $LPGDP$ = لگاریتم تولید ناخالص داخلی سرانه؛ و Σt = جمله خطاست. این مدل، برازش شد و نتیجه زیر به دست آمد:

$$LPLI = -7.08 + 1/10.6 LPLGDP + AR(1)$$

$$(-9/5) \quad (29/27) \quad (3/29)$$

$$R^2 = 0.98 \quad D.W = 2/2 \quad F = 10.43/4$$

نتایج حاکی از برازش خوب مدل است. همان طور که ملاحظه می شود رابطه مثبتی بین حق بیمه سرانه زندگی و تولید ناخالص داخلی سرانه وجود دارد.^۱ هم چنین با استفاده از آزمون همبستگی نشان داده می شود که همبستگی بین حق بیمه سرانه زندگی و تولید ناخالص داخلی سرانه ۰/۹۸ است که این رقم نیز حاکی از همبستگی شدید مثبت بین این دو متغیر است. از آنجا که همبستگی میان دو متغیر به تنهایی مفهوم علیت را نشان نمی دهد بنابراین برای بررسی رابطه علت و معلولی میان دو متغیر باید از آزمون و روش دیگری استفاده کرد که این آزمون علیت گرنجر نام دارد. علیت بدین معناست که وقفه زمانی یک متغیر (برای مثال، حق بیمه سرانه زندگی) به چه اندازه قدرت توضیحی در رگرسیون متغیر دیگر (برای مثال، تولید ناخالص داخلی) دارد. آزمون گرنجر، یک متغیر را روی وقفه های زمانی خود و وقفه های زمانی متغیر دیگر، یا به عکس، برازش می کند.^۲ اگر ضرایب با وقفه (حق بیمه سرانه زندگی) از نظر آماری با معنا باشد گفته می شود که تولید ناخالص داخلی سرانه معلول گرنجری حق بیمه سرانه زندگی است و به عکس.^۳ بر این اساس آزمون مورد نظر با ۱۱ وقفه انجام گرفت و نتایج زیر به دست آمد.

۱. در این مطالعه، معادله دیگری برازش شد که در آن به جای متغیر توضیحی تولید ناخالص داخلی سرانه، تولید ناخالص ملی سرانه در نظر گرفته شد؛ نتایج در ضمیمه شماره ۱ ارائه شده است.
۲. به طور کلی به کار بردن وقفه های بیشتر بهتر است چرا که این نظریه براساس به کارگیری همه اطلاعات گذشته بنا شده است. در پژوهش های علمی، بیشتر به نتایجی اعتماد می شود که در ترکیب وقفه های گوناگون پابرجا باشند.
۳. دامودار گجراتی، اقتصادسنجی، ترجمه حمید ابریشمی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۲.

جدول ۴. احتمال وجود علت میان حق بیمه سرانه زندگی و تولید ناخالص داخلی سرانه

جهت علت	سال ۱ وقته	سال ۲ وقته	سال ۳ وقته	سال ۴ وقته	سال ۵ وقته	سال ۶ وقته	سال ۷ وقته	سال ۸ وقته	سال ۹ وقته	سال ۱۰ وقته	سال ۱۱ وقته
علیت از LPLI به LPGDP	۰/۸۲۹۵	۰/۹۱۷	۰/۸۸۸	۰/۸۷۸	۰/۵۴۳	۰/۶۰۶	۰/۸۲۷	۰/۸۱۲	۰/۷۱۳	۰/۷۶۵	۰/۵۵
علیت از LPGDP به LPLI	۰/۹۹۸	۰/۹۹۹	۰/۹۸۷	۰/۹۴۴	۰/۹۰۱	۰/۸۱۷	۰/۵۸	۰/۵۷۶	۰/۹۸۱	۰/۹۵۹	۰/۶۳۵

مأخذ: سازمان برنامه و بودجه، مجموعه اطلاعاتی سری زمانی، آمار حساب‌های ملی پولی و مالی، دفتر امور اقتصادی دفتر اقتصاد کلان، ۱۳۷۳؛ فصلنامه صنعت بیمه، شماره‌ها و سال‌های مختلف.

همان طور که ملاحظه می‌شود حق بیمه سرانه زندگی با ۱۱ سال وقته (همان تعداد وقته‌های انجام شده) علت تولید ناخالص داخلی سرانه است و تولید ناخالص داخلی سرانه نیز با ۱۱ سال وقته علت حق بیمه سرانه زندگی است.^۱ به عبارت دیگر، می‌توان گفت که رابطه متقابلی بین حق بیمه سرانه زندگی و تولید ناخالص داخلی سرانه نیز وجود دارد.

آزمون دیگری که برای بررسی رابطه بین حق بیمه سرانه زندگی و تولید ناخالص داخلی سرانه به کار گرفته شد آزمون همگرایی است.^۲ این آزمون رابطه تعادلی بلند مدت را میان این دو متغیر نشان می‌دهد. با استفاده از آزمون ریکی-فولر، وجود همگرایی بین دو متغیر آزمون شد که نتایج در جدول شماره ۵ ارائه شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

۱. آزمون علت گرنجر با ۱۱ وقته برای متغیر تولید ناخالص ملی سرانه نیز انجام گرفت. نتایج در ضمیمه شماره ۲ ارائه شده است.

۲. غالباً در تجزیه و تحلیل‌های کوتاه مدت قبل از این که تمامی متغیرهای مدل را در تخمین دخالت دهند ابتدا با استفاده از نفاضل‌گیری متغیرها را به متغیرهای ساکن تبدیل می‌کنند و به مفهوم دیگر روند را از متغیرها جدا می‌سازند. این طرز عمل، اطلاعات با ارزش بلند مدت را نادیده می‌گیرد. از سوی دیگر، اکثر متغیرهای اقتصادی نیز غیرساکن هستند و احتمال این که استفاده از متغیرهای غیرساکن در مدل، تخمین‌های ناسازگار و همبستگی کاذبی را به نمایش بگذارد بسیار محتمل به نظر می‌رسد. هم‌چنین در صورتی که مدل ارتباط کاذب را ارائه دهد، استفاده از آماره T و F ناممکن است و نتایج گمراه کننده خواهد بود. در سال ۱۹۸۱، گرنجر و دربی وی انجیل-گرنجر در سال ۱۹۸۷، با ارائه روش همگرایی و هم‌چنین با استفاده از مدل تصحیح خطا توانستند دینامیسم کوتاه مدت را در کنار بلند مدت بگذارند و وجود تعادل میان آنها و رابطه علت و معلولی را آزمون کنند.

جدول ۵. آزمون همگرایی میان تولید ناخالص داخلی سرانه و حق بیمه سرانه زندگی

بردار همگرایی	
LPLI	۱/-
LPGDP	-۱/۰۷۶۱۳۴
-۴/۱۴۱۱	آمارهٔ آزمون ریگی- فولر
-۴/۲۲۵۶	ارزش‌های بحرانی مکینون
-۳/۵۱۵۵	ارزش بحرانی مکینون
-۳/۱۶۷۱	ارزش بحرانی مکینون

مأخذ: همان مأخذ جدول شماره ۴.

با استفاده از نتایج جدول شماره ۵ می‌توان وجود همگرایی بین دو متغیر را تأیید کرد. زیرا قدر مطلق آزمون ریگی- فولر از مقادیر بحرانی مکینون تا سطح ۵ درصد بیشتر است و فقط در سطح ۱ درصد مقدار آن کمتر است. بنابر این نتیجهٔ آزمون همگرایی وجود یک رابطهٔ تعادلی بلند مدت میان حق بیمه سرانه زندگی و تولید ناخالص داخلی سرانه را با سطح ۵ درصد تأیید می‌کند.

نتیجهٔ قضیه و پیشنهادها

بررسی مقایسه‌ای حق بیمه زندگی در ایران و دیگر کشورها، هم کشورهای پیشرفته و هم کشورهای در حال توسعه، حاکی از ناچیز بودن میزان حق بیمه زندگی در ایران است؛ و حق بیمه سرانه زندگی (۰/۵ دلار) و نسبت حق بیمه زندگی به تولید ناخالص داخلی کشور (۰/۰۳) در مقایسه با دیگر کشورها در حد پایینی قرار دارد. یعنی متأسفانه تاکنون بیمه زندگی جایگاه واقعی و مناسب خود را در اقتصاد کشور نیافته است. هم‌چنین وجود رابطهٔ مثبت میان حق بیمه سرانه زندگی و تولید ناخالص داخلی سرانه نیز تأیید می‌شود.

با توجه به این مسأله، پیشنهاد می‌شود که علل توسعه نیافتگی بیمه زندگی بررسی و مشکلات و موانع موجود بر سر راه آن رفع شود. بدیهی است که رفع مشکلات موجود و گسترش بیمه زندگی (به دلیل وجود رابطهٔ مثبت میان رشد اقتصادی و بیمه زندگی) باعث رشد اقتصادی و متقابلاً گسترش بیمه زندگی در کشور خواهد شد.

ضمیمه ۱

مدل مورد نظر به شرح زیر است:

$$LPLI = C + \beta LPGNP + \Sigma \epsilon$$

که در آن: $LPLI =$ لگاریتم حق بیمه سرانه زندگی؛ $C =$ عرض از مبدأ؛ $LPGDP =$ لگاریتم تولید ناخالص داخلی سرانه؛ و $\Sigma \epsilon =$ جمله خطاست.

این مدل برازش و نتیجه زیر حاصل شد:

$$LPLI = 2/12 + 1/11 LPGNP + AR(1)$$

$$(-9/58) \quad (26/12) \quad (3/31)$$

$$R^2 = 0/98 \quad D.W = 2/1 \quad F = 1050/4$$

به این ترتیب رابطه مثبت بین حق بیمه سرانه زندگی و تولید ناخالص ملی سرانه نیز تأیید می شود. هم چنین همبستگی بین حق بیمه سرانه زندگی و تولید ناخالص ملی سرانه ۹۸ درصد است که خود همبستگی شدید مثبت بین این دو متغیر را نشان می دهد.

ضمیمه ۲

نتایج آزمون گرنجر

جهت علیت	سال ۱ وقته	سال ۲ وقته	سال ۳ وقته	سال ۴ وقته	سال ۵ وقته	سال ۶ وقته	سال ۷ وقته	سال ۸ وقته	سال ۹ وقته	سال ۱۰ وقته	سال ۱۱ وقته
علیت از LPLI به LPGNP	۰/۸۰۷	۰/۸۷	۰/۸۳۷	۰/۸۳	۰/۴۳	۰/۴۶۵	۰/۷۲۲	۰/۷۵۵	۰/۶۲۶	۰/۷۳۴	۰/۵۳
علیت از LPGNP به LPLI	۰/۹۹۸	۰/۹۹۹	۰/۹۸۷	۰/۹۴۵	۰/۸۹۵	۰/۸۱۵	۰/۵۸	۰/۵۷۱	۰/۷۰۶	۰/۶۹	۰/۸۴

مأخذ: همان مأخذ جدول شماره ۴.

رابطه متقابلی بین حق بیمه سرانه زندگی و تولید ناخالص ملی سرانه (جز سال ۵ و ۶،

سال وقته) وجود دارد. ■